

7. Інтенсифікація процесів теплообміну в харчових виробництвах за допомогою нанотехнологій

Аліна Колтун, Юлія Запорожець

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ: Теплообмін у харчовій промисловості є ключовим процесом, що визначає якість, безпеку та енергоефективність виробництва. Традиційні методи теплообміну, застосовуючи звичайні теплоносії та апарати, часто стикаються з обмеженнями, такими як низька теплопровідність, великі розміри обладнання та високе енергоспоживання. У цьому контексті, пошук нових методів інтенсифікації теплообміну стає надзвичайно важливим для харчової галузі.

Матеріали і методи: Для проведення досліджень використовувалися різноманітні наноматеріали, включаючи наночастинки оксидів металів і вуглецеві нанотрубки. Розміри цих наночастинок варіювалися в діапазоні від 10 до 50 нм, а їх концентрація в розчинниках/теплоносіях, таких як вода, етиленгліколь та олії, становила від 0,1 до 1% за об'ємом. Як об'єкти дослідження використовувалися різні харчові продукти, зокрема молоко, соки та пюре, для яких визначалися їх фізико-хімічні властивості, такі як в'язкість, теплопровідність та теплоємність.

Дослідження проводилися з використанням різноманітного обладнання, включаючи теплообмінні апарати пластинчастого, трубчастого та мікроканалного типів, установки для нанесення нанопокриттів методами напилення та електроосадження, а також вимірювальні прилади, такі як термометри, теплові датчики, віскозиметри та спектрометри.

Результати дослідження: Сучасні дослідження активно розвиваються у напрямку застосування нанотехнологій для інтенсифікації теплообміну в харчових виробництвах. Основні напрямки включають розробку нанотеплоносіїв, де додавання наночастинок металів, їх оксидів або вуглецевих нанотрубок до звичайних теплоносіїв значно підвищує їх теплопровідність, з потенційним збільшенням на 15-40%. Важливо враховувати стабільність таких наносуспензій, їх в'язкість та безпеку.

Нанопокриття, нанесені на поверхні теплообміну, покращують змочування та збільшують площу теплопередачі, знижуючи термічний опір, що може підвищити коефіцієнт теплопередачі на 10-30%. Розробка нових теплообмінних апаратів з використанням наноструктурних матеріалів, таких як мікроканалні теплообмінники з нанопокриттями, також є перспективною.

Перспективи застосування нанотехнологій у харчовій промисловості охоплюють пастеризацію, стерилізацію, випарювання, сушіння, охолодження та заморожування, де використання наноматеріалів дозволить скоротити час обробки, забезпечити рівномірне нагрівання, зберегти корисні речовини та покращити органолептичні властивості продуктів.

Висновки. Застосування нанотехнологій для інтенсифікації теплообміну є перспективним напрямом, що вимагає подальших досліджень для оптимізації наноматеріалів, розробки ефективних методів їх застосування та оцінки економічної доцільності. Майбутні дослідження повинні зосередитися на стабільності наносуспензій, синтезі матеріалів з заданими властивостями, впливі на якість продуктів, розробці промислових технологій та математичних моделей, а також на створенні нових теплообмінних апаратів.